

Ordliste over anvendt fagterminologi

- Adjektiv / tillægsord** Ord, der beskriver eksempelvis en person eller en genstand, f.eks. er *stor, god og glad* tillægsord.
- Adverbial / biled** Et adverbial er betegnelsen eksempelvis adverbiers funktion i en sætning, dvs. de beskriver f.eks. tid, sted, måde, årsag, hensigt; et adverbial kan også bestå af andre ting end et adverbium, hvilket er grunden til, at der skelnes mellem de to betegnelser: det kan f.eks. dreje sig om en tidsbisætning: ”Men kom endelig til te, *når som helst du har lyst*” (se s.8 i **Fejlgennemgang af Kapitel 1**, i det følgende kaldet **Fejlgennemgang**) eller en følgebisætning: ”Alle dværgene sprang op, *så bordet væltede*.” (s. 21 i **Fejlgennemgang** - bemærk at adverbialet på engelsk ikke er en sætning, men derimod en infinit konstruktion: *knocking over the table*).
- Adverbium / biord** Ord, der beskriver tid, sted, måde, årsag, hensigt, eksempelvis *sent, bagefter, stadig, her, der, hurtigt, langsomt, godt, dårligt*.
- Akkusativ m. infinitiv** Akkusativ er den kasus, som genstandsled står i, og infinitiv er udsagnsord i navnemåde; i en akkusativ med infinitiv fungerer genstandsleddet som en slags grundled for infinitiven:
- ”her lod Thorin *hånden glide* hen over den guldkæde, som han bar om halsen.” (s.35-6 i **Fejlgennemgang**).
- Apposition / navnetillæg** Et sætningsled, der giver yderligere oplysninger om noget i den overordnede sætning, men sætningen hænger stadig sammen grammatisk, hvis man udelader det. Navnetillæg er normalt omgivet af kommaer og indeholder ikke udsagnsord. I nedenstående eksempel er “the king’s esquire” apposition:
- ”and a man came summoning him, the king’s esquire, to wait at the king’s board.” (se s. 9 i **Statistik over fejl i oversættelsen af 1. kapitel af Hobbitten**, i det følgende benævnt **Fejlstatistik**)
- Bindeord** Se under **Konjunktion**
- Biord** Se under **Adverbium**
- Bisætning** En sætning, der knytter sig til en hovedsætning og derfor ikke kan stå alene, se eksempler under **Relativsætning**. Jeg vil ikke komme nærmere ind på andre typer bisætninger her, da de ikke optræder i fejlgennemgangen. Jf. dog under **Adverbial**.
- Deiktisk størrelse** En deiktisk størrelse er noget, der ikke altid refererer til det samme, dvs. at man skal kende sammenhængen for at kunne finde ud af dets nøjagtige betydning. Ordet *jeg* er et godt eksempel: for at vide, hvem det

henviser til, er man nødt til at vide, hvem der bruger det; andre eksempler er steds- eller tidsangivelser som *her, der, nu, i går*. etc. Som modsætning til en deiktisk størrelse har man en absolut reference, noget der altid refererer til det samme. Se **Fejlgennemgang**, s. 12 -3 og 17.

Eksplicit	Direkte udtrykt, tydeliggjort, det modsatte af implicit, dvs. underforstået.
Egennavn	Se under Proprium
Emfatisk	Emfase betyder eftertryk, og emfatisk er f.eks. et udtryk, der understreger noget. Se Fejlgennemgang s. 22.
Falsk opremsning	<p>Dækker over to sideordnede sætninger eller led, der ikke er bundet sammen af et bindeord, så det virker som om der i stedet for to sideordnede led er tale om en opremsning. Den falske opremsning optræder typisk, når der i stedet for både komma og bindeord kun optræder et komma, som i eksemplet her, hvor der burde have været et og foran <i>desuden</i>:</p> <p>”og de skabte større sale og større værksteder, ...desuden fandt de vistnok en hel del guld...”</p> <p>Udtrykket kan også dække over, at der fejlagtigt er brugt komma og et personligt stedord i stedet for bindeord, som i nedenstående eksempel:</p> <p>”og min bedstefar blev også konge under Bjerget, han blev truet med alvorlig hævn...”</p> <p>I stedet skulle der have stået ”min bedstefar blev også konge under Bjerget og truet med...” Hvis altså ikke sætningen i sig selv havde været helt galt oversat...(begge eksempler er fra Fejlgennemgang s. 31)</p>
Forholdsord	Se under Præposition
Genitiv / ejefald	Når ejerskab eller samhørighedsforhold ikke udtrykkes ved hjælp af ejestedordene <i>min, din, hans, hendes</i> , osv. sætter man på dansk et s bagpå den eller det, der ”ejer” noget, og denne eller dette kommer således til at stå i genitiv / ejefald. Eks: Bilbos hjem.
Genstandsled	Det, som er genstand for verbalhandlingen. Eksempler: jeg har <i>tid</i> , han tegner <i>en tegning</i> .
Grundled	Se under Subjekt
Hjælpeverbum	Udsagnsord, der optræder i forbindelse med et andet og i den givne kontekst mere betydningsstærkt verbum, jf. eksemplerne under Kort tillægsform

Hovedsætning	En sætning, der kan knytte andre sætninger til sig og som i modsætning til en bisætning ikke er afhængig af andre sætninger for at give mening.
Indikativ	Almindelig, fremsættende former af udsagnsord (siger, lever) som modsætning til eksempelvis bydemåde (sig! lev!) eller ønskemåde (Kongen længe leve!).
Infinitiv / navnemåde	Ved ordbogsopslag er det et udsagnsords navnemåde, man skal slå op under; infinitiven er på dansk karakteriseret ved, at man kan sætte <i>at</i> foran: <i>At rejse er at leve</i> , og på engelsk har de <i>to</i> som i <i>to be or not to be</i> .
Intertekstuel	Ordret oversat betyder det mellemtekstlig, dvs. referencer i en tekst til en anden, i nærværende materiale typisk mellem Hobbitten, Ringenes Herre og Silmarillion (for eksempler se f.eks. Fejlstatistik s.4-5 og 9).
Kløvet sætning	Når man laver en hovedsætning om til en hovedsætning og en relativsætning, som f.eks. når ”han gjorde det” bliver til ”det var ham, der gjorde det”, kaldes det en kløvet sætning. Formålet med kløvningen er at fremhæve eller understrege noget (se Fejlgennemgang s. 29).
Konjunktion / bindeord	Ord, der forbinder to sideordnede sætninger eller sætningsled, f.eks. <i>og, men, eller</i> . I Ida Nyrop Ludvigsens oversættelser er det for det meste <i>og</i> , der er udeladt.
Kontekst	Den sammenhæng, som et ord eller udtryk forekommer i en bestemt situation.
Kort tillægsform	Den form, der sammen med hjælpeverberne <i>at have</i> og <i>at være</i> bruges til at danne førnutid, f.eks. <i>har gjort</i> og <i>er gået</i>
Lang tillægsform	Verbalform, der på dansk ender på –ende, eksempelvis <i>gående</i> ; på engelsk er endelsen –ing.
Narrativ	Fortællende, handlingsorienteret; det modsatte af beskrivelse, f.eks. af en person eller et landskab (se Fejlstatistik s. 3).
Navnemåde	Se under Infinitiv
Navneord	Se under Substantiv
Navnetillæg	Se under Apposition
Periode	En periode består af en eller flere hoved - og bisætninger og kendetegnes ved, at den afsluttes med et tegn, der markerer en længere pause, f.eks. punktum, semikolon, spørgsmåls- og udråbstegn.

Pronomen / stedord	Ord, der er stedfortræder for et andet ord, typisk navneord; f.eks. kan <i>han</i> stå for Bilbo. Han hører til i underkategorien personlige stedord; andre underkategorier er possessive stedord / ejestedord som <i>min, din</i> , osv. påpegende stedord som <i>dette</i> og <i>denne</i> , samt de henførende/ relative stedord <i>som</i> og <i>der</i> , der indleder relativsætninger (se herom senere).
Proprium / egennavn	Proprier er en underkategori til substantiver; betegnelsen dækker over navne på personer, dyr, lande, byer, osv. Proprier skrives altid med stort begyndelsesbogstav. Eksempler: Bilbo, Hobbiton.
Præposition / forholdsord	Småord, der beskriver, hvor noget befinder sig i forhold til noget andet, eller retning. Eksempler er <i>på, i, under, over, ved, til, fra</i> .
Relativsætning	<p>En type af bisætninger, der indledes med et henførende stedord, <i>som</i> eller <i>der</i>; indlederen henviser til et led i den overordnede hovedsætning.:</p> <p>”I stedet stod der en dværg, som så ud til at være meget gammel, på dørtrinnet.” (jf. Fejl gennemgang s. 9-10)</p> <p>Hovedsætningen er her: I stedet stod der en dværg på dørtrinnet. Bisætningen er ”som så ud til at være meget gammel”, altså en relativsætning, hvor <i>som</i> henviser til <i>dværg</i> i hovedsætningen; det samlede eksempel, bestående af hovedsætning og bisætning, kaldes en Periode →</p>
Semantisk oversættelse	Oversættelse af betydning; semantik er betydningsvidenskab. Med lydlig frem for semantisk oversætter mener jeg, at det ser ud som om oversætteren har valgt et ord på dansk, der lyder nogenlunde som det engelske i originalteksten, men som ikke betyder det samme.
Stedord	Se under Pronomen
Subjekt / grundled	Den, der udfører en given handling eller den, som udsagnsordet fortæller noget om; således er <i>hobbit</i> subjekt i sætningen ”In a hole in the ground there lived a hobbit.”
Substantiv / navneord	Ord, der betegner personer, dyr, ting, kort sagt alt hvad der kan have et navn og som man kan sætte <i>en</i> eller <i>et</i> foran. Eksempler: <i>menneske, hobbit, hest, by, bjerg</i> . En underkategori hertil er proprier / egennavn, se under Proprium
Sætning	For en god ordens skyld skal det specificeres, at man kun kan tale om en sætning, hvis den indeholder et finit, dvs. personbøjet, verbum, og ikke kun eksempelvis en Infinitiv eller en Lang tillægsform . En sætning er enten en Hovedsætning eller en Bisætning .
Tillægsord	Se under Adjektiv

Udsagnsord	Se under Verbum
Verbal	Betegnelsen for et udsagnsords grammatiske funktion i en sætning.
Verbum / udsagnsord	Ord, der betegner eksistens eller tilstand (at være, at eksistere, etc.) eller handling; f.eks. findes der ytringsverber (at sige, at spørge, at råbe etc.) og bevægelsesverber (at gå, at ride). En særlig kategori under verber er modalverberne <i>kunne, skulle, måtte, ville, burde</i> , også kaldet mådesudsagnsord; de er typisk hjælpeverber for andre verber, eksempelvis <i>jeg <u>kan</u> ride, han <u>skal</u> rejse</i> .

Tine Nilsson, 22.2.04